

TANRIYA KARŞI SÖYLEV

MARQUIS DE SADE

ÇEVİREN
IŞIK ERGÜDEN

MARQUIS DE SADE

Paris'te Conde Sarayı'nda doğdu (1740). Erotik edebiyatın ve varoluşçu/nihilist felsefenin öncü isimlerindedir. Annesi Conde Prensesinin kuzenidir. Katolik rahip amcası yanında ilk öğrenimini gördü. Katolik ve askerî eğitim aldı. Yedi yıl savaşlarında görev aldı. Rose Keller Olayı nedeniyle hapsedilmekten Kralın özel izniyle kurtuldu. Ancak hizmetçiler ve fahişelerle sorunlu ilişkileri nedeniyle her zaman şikâyetlerin hedefindeydi; bu nedenle bir süre İtalya'ya kaçmak zorunda kaldı. Paris'e döndüğünde tutuklandı ve hayatının yirmi yıldan fazla bir dönemini hapiste geçirdi. Devrimden sonra serbest kalarak politikaya atıldı ve eski bir oyuncuyla yaşamaya başladı. Devrimcilerin yanında kraliyet yönetimine karşı cumhuriyeti destekledi. Hayatının son on yılını akıl hastanesinde geçirdi. 1814'te öldü.

Başlıca eserleri: *Sodom'un 120 Günü* (1785) *Justine/Erdemin Felaketleri* (1791), *Yatak Odasında Felsefe* (1795), *Aşkım Suçları* (1800).

IŞIK ERGÜDEN

İstanbul'da doğdu (1960). Galatasaray Lisesi mezunu. Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümündeki öğrenimini yarıda bıraktı. Siyasi faaliyetleri nedeni ile 1979-91 yılları arasında cezaevinde yattı. Redaktör ve editör olarak da çalışan Ergüden, aralarında Bataille, Baudrillard, Foucault, Levinas, Guattari gibi isimlerin yer aldığı pek çok yazar ve düşünürü Türkçeye kazandırdı. Başlıca eserleri: *Sessizliğin Anarşisi* (2001), *Kurgusuz ve Yaşanmamış* (2012); *Zifir Olsun!* (2018); Levinas, *Tanrı, Ölüm ve Zaman* (2011); *Sözler, Yazılar, Sorular* (2014); Guattari, *Kaçış Çizgileri* (2014); Althusser, *Marx İçin* (2015); Georges Bataille, *Lanetli Pay* (2017); Balibar vd., *Kapital'i Okumak* (2017); Bourdieu, *Karşı Ateşler 2* (2018), Saramago, *Körlük* (2019); Bergson, *Madde ve Bellek* (2020); Bové, Luneau, *Sivil İtaatsizliğe Çağrı* (2021); Louis Lavelle, *Söz ve Yazı* (2021).

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	
SADE; BİR PARÇALANMANIN GELECEĞİ	11
GİRİŞ	
HAYALETLER	21
I	
DİN ADAMI İLE CAN ÇEKİŞEN ADAMIN DİYALOĞU	24
2	
DOĞA KENDİ KENDİNE YETER	38
3	
RUHUN ÖLÜMSÜZLÜĞÜ ÜZERİNE BİRİNCİ SÖYLEV	42
4	
RUHUN ÖLÜMSÜZLÜĞÜ ÜZERİNE İKİNCİ SÖYLEV	46
5	
CEHENNEME DAİR	55
6	
DELBÈNE'İN SÖYLEVİ	77
7	
DOLMANCÉ'NİN SÖYLEVİ	100

8
KUTSAL KİTAP'A VE İNCİL'E DAİR 105

9
FRANSLARA! 121

10
HAKİKAT 134

DİZİN 139

SUNUŞ SADE; BİR PARÇALANMANIN GELECEĞİ

Ateizmi özgün ve benzersiz bir durumdan yola çıkarak düşünmek; bu kitapta sunulan metinlerin hedefi işte budur. Ateizm, kendini ateist göstermek için dile getirmenin yeterli olacağı, tersine dönmüş konformist bir inanç bildirimini misali, aşikâr bir durum değildir. Ateizm, şiddetli ve çelişik bir fetihtir; tarihsel olaydan ayrı değildir. Moda olan ‘ateizm’in (Onfray), öncelikle benmerkezci bir tutum değil bir rasyonalite mücadelesi olduğunu unuttuğu bu günlerde, Sade’in insanı afallatan başkallığıyla yüzleşmek körelmeye karşı en iyi reçetedir.

Felsefi olarak çürütülemez olan, Tanrı’nın ölümüne yönelik, ama toplumun fiilen laikleşmesini tahayyül edemeyen Sade’in ateizmi bir geçişe damgasını vurur: köhne karanlıkçılığa karşı mücadelenin cumhuriyetçi bir praksi, somut bir dayanak noktasını el yordamıyla aradığı bir geçiş. Özellikle bu derlemedeki metinler bize ateizmin yazgısının Fransız Devrimi’nin yazgısına, bu tamamlanmamış devrimin yazgısına bağlı olduğunu hatırlatıyor. Dolayısıyla, ateist düşüncenin tarihine keyfi bir son atfetmek burjuva ilerlemeciliğinin bir tuzağıdır.

1. Felsefe Her Şeyi Söylemeli

Sade’da, terimin klinik anlamında ‘sadizm’den¹ kaynaklanan şey üzerinde yorumda bulunacak değiliz. Çünkü Marki’nin kuşkusuz apaçık ortada olan cinsel patolojisi onun metni-

¹ Bunu yalnızca vahşet açısından değil, parestezi olarak da tahlil etmek gerekir.

nin yalnızca bir *bölgesidir*; felsefi kanıtlama sanatı ile (çağ-
daş ahlakın diyeceği gibi) ‘paranoyak’ *rasyonalite* istencinin
–Sade’ı Aydınlanmacıların materyalizminin nevi şahsına
münhasır bir mirasçısı yapan bu gözüpek istencin– toplandı-
ğı *artülkedir*. Sadecı metni pathosun değil felsefenin ölçü-
leriyle değerlendirmek gerekir. Sade’ı patolojilerin tarihinden
çıkartıp tarihin patolojisi içine yeniden yerleştirmeliyiz.

Sade’da orji zemini üzerinden söylemin, sistemin ve politik
ütopyanın doğduğunu unutmamalıyız. O daima özel ve ti-
kel olanı terk edip genele, tümele yükselmeye çalışır. Sade’ın
Hakikat adlı şiirinde kendi ‘felsefi göz’ü olarak adlandırdığı
şeyi ciddiye alalım.

“Felsefe her şeyi söylemelidir” demektedir *Juliette’in Hikâ-
yesi*’nin sonunda. Sansüre karşı her şeyi söylemelidir; metnin
sansürüne karşı olduğu kadar yazarın bakışının kendi içinde
taşıdığı tümlüğün sansürüne de karşı çıkmalıdır. Fazlasıyla
Fransız bu felsefe anlayışında, felsefe romaneski, roman da
felsefeyi içinde taşır. Sade yatak odasına, giysi odasına dek fel-
sefe yapmayı sürdürdü; hem de bu alanda tek başına egemen
olma iddiasında bulunan ve Sade’ı sadizme indirgeyerek inti-
kam alan günümüz psikanalizciliğinin tam tersine.

Dönemin karmaşası içerisinde, anlam kargaşasında ve
hapishane hücresinin yalnızlığında Sade’ın felsefi bir tutarlı-
lık aramış olması hayranlık vericidir. “En yüksek yaşamın
içinde bütünlük, en uç noktadaki ayrılığın geri dönüşüyle
mümkündür” der Egel ve felsefe ihtiyacının kökeninde bölünme
olduğunu ekler. Sade, yerleşik ahlaka ve iktidara en kesin muhalefet
içinde bu bölünmeyi sürekli hissetmiştir.

Ama her ütopyacının kapıldığı cazibeye Sade da kapılmıştır:
bölünmeyi, gerekli dolayımardan geçmeden aşmak. Unutmamalıyız ki,
Marx’ın bilimsel sosyalizminden önce politik karşı çıkışın kendiliğinden ifade biçimi ütopyadır: *Aline*
ile *Valcour*’un çılgın perspektifleri, Butua ve Tamoé, mümkün olduğunca soyut
Justine ve Juliette arketipleri ya da *Yatak Odasında Felsefe*’nin ‘politik programı’ buna kanıttır.

10

HAKİKAT

Nedir bu kuruntu, bu hayal, güçsüz ve kısır!
Dalavereci, iğrenç rahip sürüsünün
salaklara vaaz ettiği bu tanrısallık!
Beni de mi katmak isterler çömezleri arasına?
Hayır, asla, yemin ederim, sözümde duracağım,
Asla bu tuhaf ve iğrenç put,
Sayıklamanın ve zırvalamanın bu evladı
Kalbimde en ufak bir iz bile bırakamayacak.
Epikürcülüğümle mutlu, bununla övünen ben,
Ateizmin kollarında vermek isterim son nefesimi
Beni dehşete düşürmek istedikleri sefil Tanrı
Yalnızca hakaretime uğramak için düşecek aklıma.
Evet, bir işe yaramaz yanılğı, ruhum nefret ediyor senden.
Seni ikna edebilmek için burada kesin olarak belirtiyorum.
İsterdim ki bir an var olasın
Sana küfredebilmenin zevkine varayım diye.
Nedir bu iğrenç hayalet.
Bir işe yaramaz Tanrı. Bu korkunç yaratık
bakan göze bir şey ifade etmeyen, zekâ göstermeyen,
kıt zekâlıları ürküten, bilgeleri güldüren,
Duyuları bir şey demeyen, hiç kimsenin anlamadığı.
Çağlar boyunca vahşi ibadeti daha fazla kan döktü,
savaşın ya da Themis'in gazabının bin yılda döktüğünden.
Boşuna tahlil ettim, tanrılaşmış bu itin tekini.
Boşuna inceledim, benim felsefi gözüm
bir şey görmedi sizin dinlerinizin bu motifinde
karmakarışık bir çelişki yumağından gayrı,

DİZİN

A

- acı 64, 67; ~ çekmek 44
acımasızlık 56, 74
açgözlülük 43
adalet 86
Adem 105, 106, 113
adil tanrı 33
Adonai 110
Ahiret mutluluğu 17, 55
ahlak 12, 16, 18, 33, 35, 36, 88, 94,
107, 120, 128
ahlaksızlıklar 24, 28, 121, 136
ahlak vaazcısı 36
aile 37
akıl 23, 25, 27, 29, 30, 34, 35, 38,
39, 54, 57, 58, 60, 65, 66, 71, 73,
74, 81, 82, 83, 84, 88, 93, 117, 124,
130; ~ yürütme 124; ~a yatkınlık 19
alçakgönüllülük 31
âlimler 71
Apollonius 32
aristokrasi 15
arzu 15, 28, 43, 91, 113
aşırılıklar 136
aşk 127
ateist düşünce 11
ateizm 11, 16, 64, 118, 124, 126, 133
Augustus 131
Aydınlanmacılar 12, 120
Aziz Ambroise 113

B

- Babil kulesi 107
bahtsızlar 23, 95
Bastille 16, 128
batıl inanç 36, 72, 121, 123, 127
batıl inançlı halk 45
Bat-Şeba 109
Baudelaire 17

- beden 41, 42, 43, 90, 91, 92, 94
Beethoven 15
bencillik 30, 129
bilge 29, 58, 60, 62, 66, 94, 127, 128
bilgelik 29, 84
bilinç 73
Brahma 30
Brutuslar 122
burjuva 11, 16, 17
Butua 12
Büyük Efendi 106

C

- Cabrières 113
cahil insanlar 61
cehalet 39, 45, 94, 103, 105, 130
cehennem 49, 50, 54, 56, 61, 62, 65,
67, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 95,
110, 127, 134; ~ dogması 61, 67; ~
korkusu 75; ~ sistemi 58
cennet 56, 67, 73, 95, 102, 124
cesaret 13, 32, 84, 102, 114, 122
ceza 33, 43, 54, 57, 58, 60, 63, 64,
73, 75, 88
cezalandırmanın zevki 34
cezalar 57, 60, 63, 64, 73
Cicero 97
ciddiyet 132
cinayet 21, 64, 128
cinsel patoloji 11
Cizvit Sanchez 113
Clovis 131
Constantin 131
çoşku 32, 86, 96
Cromwell 17
cumhuriyet 17, 128
cumhuriyetçi erdemler 124
cüret 21, 45, 55, 61, 78, 104, 113, 114
cüzi iradeler 26

Ç

- çapkın rahipler 101
 çarmıh 102
 çoğunluğun değil hakikatin peşinden
 gitmek 74

D

- dalavereciler 31, 86, 103, 125
 Davud 109, 111
 değişim 17, 46, 82, 103
 deistler 50, 86, 95
 De Launay 16
 Delbène 76, 83, 89, 92, 95, 96
 deliler 88
 delilik 96, 126
 despotizm 127, 131
 devrim 103, 127, 128
 dinî kurnazlıklar 125
 din 15, 16, 22, 37, 59, 65, 86, 89,
 103, 104, 115, 116, 120, 121, 123,
 124, 125, 126, 129, 131; ~in saçma
 dogmaları 123; ~-karşıtı mücadele
 15; ~ler 42, 89, 104, 126; ~e karşı
 mücadele 16
 dinsel: ~ hakikatler 64; ~ inanç 59; ~
 zorbalar 67
 dinsizlik 64
 direnç 32
 diriliş 73
 diyalektik 25
 dogma 43, 56, 57, 64, 66, 72, 73, 75,
 76, 98, 101, 115
 doğa 25, 26, 28, 32, 34, 35, 36, 37,
 38, 40, 46, 47, 53, 58, 59, 63, 76,
 78, 79, 80, 89, 93, 95, 100, 104,
 110, 117, 118, 129, 132, 134, 135,
 136, 137; ~üstü nedenler 93; ~ ya-
 sası 96; ~dışı nedenler 29
 doğrulamak 93
 duygu(lar) 13, 39, 43, 84, 130
 düşler 23
 düşünce 43, 44, 77, 92, 93, 94, 97,
 103
 düşünmek 44, 97
 düzenbaz 22, 69, 94, 102, 115, 134

E

- Ebedî Enayi 106
 ebediyet 108

edep 63

- egemenlerin despotik otoritesi 67
 eğilimler 55, 65, 136
 Elerkül 112
 Eloşea 112
 emir 88
 Engizisyon 104
 ensest 136
 entelekhia 51
 erdem 34, 94, 103, 124, 132; ~in ge-
 rekliliği 129; ~leri kirletmek 22
 erdemliler 137
 erdemli olmak 60
 erdemsizlikler 115
 Eriha 109
 Eski Rejim 15
 Ester 111
 Eugénie 99, 103
 evren 25, 32, 66, 74, 77, 79, 80, 101,
 126, 130, 134; ~in yasaları 74
 evrensellik 55
 eylemler 67, 123, 136
 Eyüb 111
 Ezeli Varlık 101
 eziyet 21, 40, 42, 66, 69, 70, 71, 72,
 80
 Ezop 62

F

- fanatizm 23, 30, 89, 115
 faniler 73
 felsefe 4, 11, 12, 13, 15, 127
 felsefi: ~ göz 12; ~ kanıtlama sanatı
 12
 Fénelon 14, 22, 117
 Fenikeliler 105, 112
 Filistinliler 110, 111
 Firavun 107, 108
 fizik 28
 Fransa 14, 15, 16, 122, 131
 Fransız Devrimi 11, 15
 Fransızlar 15, 120, 121, 122, 123,
 126, 128
 Fréret 81

G

- Gaba 110
 gazap 85
 Gehenne vadisi 69, 70

gelenek 74
genelevler 112, 136
Gilbert Levy 15
gizemler 88, 104
Gomorrhhe 70
grotesk seremoniler 104
günah 24, 54, 55, 58, 70, 76, 113,
117, 122
Güneş 105, 109, 110, 115, 131

H

hakikat 74, 94, 123
halk 37, 39, 57, 64, 78, 79, 98, 122
hastalık 68
Havva 106
hayalgücü 32, 44, 57, 73, 83, 86
hayat 43
haydutlar 136
Heliogabale 131
hergeleler 23, 137
Herkül 126
Hezekiel 112
hırsızlık 136
hiçlik 21, 34, 134
Hirodes 113
hissetmek 44
Holocaustları 21
hoşgörü 33
Hristiyanlar 56, 77, 80, 129
Hristiyanlık 120, 122, 123, 125, 126,
127
Hristiyan sapkınlık 30
huzur 25, 31, 44, 65, 91
Hymen 127

İ

ibadet 23, 30, 32, 37, 39, 59, 65,
100, 103, 114, 119, 125, 126, 127
İblis 71
İbrahim 107
İbraniler 108
içgüdü 46
içki 115
içsel gelişim 82
idam sehпасı 128
idea 41, 42, 43
ihtiras 72, 74, 79, 94, 98, 121
ikiyüzlülük 36

İlyas 113
inanç 11, 27, 32, 63, 65, 72, 73, 76,
121
inançsızlar 60, 66
inanmak 21, 27, 37, 60, 62, 74, 85,
92, 93, 99, 102
İncil 57, 58, 104, 113, 114
insan: ~ın ahlakı 35; ~ın doğası 63;
~ın özgürlüğü 34; ~ ruhu 27, 43,
51, 52; ~ soyu 67, 68; ~ zaafı 24
insani tutarsızlığımız 28
intikam 22, 60, 100
irade 28, 39, 84, 87
İsa 22, 31, 32, 33, 45, 69, 70, 74, 80,
102, 103, 109, 111, 112, 113, 114,
121, 123, 124
İshak 107
İskender 79
isyan 22, 23, 40, 52, 64, 77, 112
işçi 23, 28
itaat 87, 88, 112
itibar 32, 98
iyiler 137
iyilik 52, 60, 67, 76, 99, 128

J

Jérôme 114
Julien 131
Jüpiter 126

K

kadınlar 36
kâfirler 74
kahramanlar 123
Kaideliler 105
kalp 35, 96
Kant 14
kargaşa 88
kaygı 44
kehanetler 31, 32
kibir 34, 53, 89, 93
Kilise Babaları 114
Kirinius 113
Konfüçyüs 30, 33
korku 34, 64, 67, 73, 96, 130, 132, 134
köleleri uysallaştırmak 66
kölelik 130
kötülük 38, 39, 56, 63, 67, 96, 100

- kralların kutsanma ayını 125
 Kudüs 33, 69, 70, 101
 kural 84
 kurban etmek 22
 kuşku verici ahlak 16
 kutsal 48
 Kutsal: ~ Kitap 55, 56, 57, 62, 69, 72,
 104; ~ kitaplar 56, 57, 66, 74, 78;
 ~ Ruh 101
 kutsama işlemleri 103
- L
 Laban 107
 laikleşme 11
 Latince 69
 Lepelletier 15
 Levili 110
 liberalizm 17
 Lut 107
 Lycurgue 124
- M
 Madam Delbène 76
 madde 38, 47, 48, 49, 50, 52, 67, 71,
 93, 94, 96, 97, 99; ~nin hareketsiz-
 liği 28
 maharetli eylemler 136
 mahrem arzular 15
 masal 42, 61, 69, 98, 110, 116, 129
 materyalistler 47
 materyalizm 93
 Medyen 108
 melankoli 44
 Meryem 79, 89, 103, 113, 124
 metafizik 48
 mezhep 80, 115
 Mısırlılar 45, 105
 Michel Cloucard 15
 Milton 62
 Minerva 123, 127
 Moberti 14
 mucize 21, 22, 31, 32, 79, 80, 89,
 105
 Muhammed 30, 33, 56
 Musa 21, 30, 33, 45, 79, 80, 105,
 107, 108, 124
 mutluluk 17, 22, 55, 56, 62, 65, 95
 mutlu olmak 35, 68
- mutсуzluklar 22
 müritler 23
- N
 namuslu insanlar 129
 Napoléon 15
 nefret 65, 77, 85, 88, 103, 118, 132,
 133
 Neron 131
 Nil 107
 Nuh 106
 Numa 124, 131
- O
 okült 21
 Onfray 11, 16
 oruçlar 76
- Ö
 ödül 42, 43, 88, 132
 öfke 28
 ölmek 44
 ölümler 92
 ölüm 44, 61, 91, 92
 ölümsüz ruh 50
 önyargı 46, 60, 128
 öteki dünya 35, 64
 özgür 34, 43, 55, 59, 85, 120, 126,
 129; ~ insan 125
 özgürlük 14, 120, 121, 122, 125
- P
 pagan(lar) 16, 21, 56, 73, 124
 Pallas 126
 Philippe Sellers 17
 Pişkes Seksiyonu 15
 pişmanlık 24, 39, 92
 Platon 73
 politika 46, 61, 66
 politik savaş 21
 Portekizliler 64
 prensip 47, 96
 Prometheus 14
 psikanaliz 12
 putlar 32, 78, 122, 123, 125, 126
 putperestler 107
 putperestlik 79
 püritanizm 17

R

- rahipler 22, 23, 60, 74, 75, 120
- rasyonalite 11, 12
- Robespierre 15, 16, 17, 126
- Romalılar 79, 112
- Romalı rahipler 74
- Rousseau 14, 16, 17
- Rufin 114
- ruh 25, 28, 41, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 51, 52, 53, 63, 91, 92, 94, 95, 97, 110; ~un ölümsüzlüğü 45, 46, 53, 63, 72, 93, 94, 95, 110

S

- sadizm 11
- sağduyu 70, 74
- sağlık 63
- sağlıklı akıl 73
- sahte tanrının rahipleri 22
- Saint-Barthelemy Merindol 113
- Samson 110
- sansür 12
- saygı 23, 33, 39, 65, 77, 79, 88, 99, 122, 129, 136
- Schelling 13
- Scot 52
- sevmek 30, 137
- Sezar 121
- sezgi 13
- sodomi 110
- sodomistler 107
- sofular 136
- sonsuz ceza 57, 63, 64
- sözde ateistler 16
- Spinoza 17
- suç 34, 35, 56, 87, 89, 127, 136
- Süleyman 111, 112

Ş

- şehitler 31
- şehvet 35
- Şeytan 101
- şiddet 135
- Şimon 111
- şöhret 21
- şüphencilik 50

T

- Tamar 109
- Tamoé 12
- tanrısallık 49, 50, 51, 64, 126, 135
- tapınaklar 136
- tarihçiler 31
- tarihsel olgular 31
- tecavüz 136
- teizm 124
- teologlar 71, 72, 74, 93, 94
- teoloji 93
- terör 45
- Teslis 114
- Themis 133
- tin 50, 92, 97, 118
- tinsellik 42, 48, 52, 71, 72, 94, 118
- tinselleşme 50
- tinsellik 51
- tiranlar 121
- toplum 75
- tören kuralları 125
- töz 41, 48, 51, 90, 92
- Tuka 113
- tutkular 59, 64, 123, 128
- Tuvanalı Apollonius 32

U

- ulusal eğitim 129
- uluslar 92

Ü

- ümit 130
- ün 30, 33, 63, 111, 112, 127
- Ürdün 105, 109
- ütopya 12

V

- vahiy 77, 86
- Valcour 12
- Valmy Savaşı 15
- varlık 21, 31, 39, 42, 43, 44, 48, 49, 51, 53, 60, 66, 67, 81, 82, 83, 84, 88, 90, 96, 101, 109, 117, 118, 124, 126, 129
- Venus 103, 127
- Vergilius 73, 95
- vicdan azabı 24, 25, 132
- Voltaire 97, 103

- Y
 Yahuda 109, 110
 Yahudiler 56, 77, 104, 105, 106,
 107, 110, 124
 Yahudiye 38, 101, 113, 120
 Yakup 107
 yaltakçılık 100
 yanılsama 24
 Yararıcı 25, 115
 yasa 32, 39, 77, 78, 80, 84, 85, 88,
 94, 105, 108, 119, 124, 129, 131,
 135
 yaşlılık 46
 Yeftah 109, 110
 Yeni Ahit 104, 112, 113
 Yeşu 105, 109
 yoksulluk 121
 Yoşabed 79
 Yunus 112
 yurtseverlik 130
 Yusuf 113
 Yüce Varlık 16
 Z
 zayıflık 37
 zekâ 33
 zevk: ~ almak 44; ~ düşünleri 17
 zındıklar 66
 zorbalık 104